සිංහල උපදේස සාහිත්‍යය

ත්‍රිපිටකවේදී පිණිකහනේ ඤාණවාස හිමි

උපදේශ කාව්‍යයන්ගේ මූලිකාර්ථය රසෝත්පාදනය පමණක් නොවේ. සුචරිතවත් සමාජයක් බිහිකිරීමයි. පොත් මුද්‍රණයට පෙරත් කථාන්තර කීම ලොව පැපතුණු විශේෂ අවස්ථාවල ගෙතූ එම කථා අතර සුචරිතයට යොමු කරන කථා ද විය. තම අත්දැකීම් මත මේ කථා ගෙතී ඇත. මේ තුළින් තමා ලැබූ ජීවිත පරිඥානය අනාගත ලෝකයට භාරදීමත් උපදේශාත්මක කථාවලින් සිදු වේ. උපදේශය යනු, පෙන්වාදීම, දැක්වීම, උපදෙස් දීම, අවවාද කිරීම යන අර්ථ පිඩු වී ඇති වචනයකි. ශික්ෂා, කල්ප, ව්‍යාකරණ, ඡන්දස්, ජ්‍යොතිර් ආදී සෑම සාහිත්‍යයකින්ම පෙන්වා දීම, උපදෙස් දීම සිදුවන බැවින් එක් අතකින් උපදෙශ සාහිත්‍ය වේ. එහෙත් මෙහි පරමාර්ථය ශිෂ්ටසම්පන්න සමාජයක් බිහිකිරීමට ඉවහල්වන සිරිත් විරිත් හඳුන්වා දෙන බුද්ධිමත් අනුශාසනා ඇතුළත් උපදේශයන් බව මතක තබාගත යුතුයි.

සිංහල උපදේශ සාහිත්‍යාවලිය පිළිබඳ විමසීමේදී ඉපැරණි සාහිත්‍ය ගැනත් අවධානය යොමු කළ යුතුයි. අපේ සාහිත්‍ය ක්ෂේත්‍රයේ විවිධ විෂයයන් කෙරෙහි පැරණි සාහිත්‍ය ආභාසය ලැබී ඇති බැවිනි. ලෝක සාහිත්‍යයේ පැරණිම කෘතිවලද උපදේශ අන්තර්ගත වී තිබේ. ඍග් වේදයේ ඓතරෙය බ්‍රාහ්මණයෙහි හා උපනිෂද් ග්‍රන්ථයන්හිද උපදේශාත්මක ගීතිකා දක්නට ලැබේ. නීති ශතක, ශාරඞ්ගධර පද්ධති, සුභාෂිතාවලී මේවා සකු බසින් රචිත උපදේශාත්මක කෘතීහුය. මහාවීරගේ ධර්මය අනුව ජෛන අර්ධ මාගධී නම් බසින් රචිත ග්‍රන්ථ රාශියක් ඇත. සුභාෂිත රත්න සන්දෝහ, ධර්ම පරීක්ෂා යන ග්‍රන්ථද හේමචන්ද්‍ර සූරීන් විසින් රචිත යෝග ශාස්ත්‍රයද සෝමප්‍රභා නම් ආචාර්ය වරයා විසින් රචිත ශාඨගාරා වෛරාගය තරංගනිය ද මුල් යුගයට අයත් උපදේශාත්මක කෘතීහුය. පඤ්චතන්ත්‍රය හා හිතෝපදේශය ද ගද්‍යයෙන් රචිත උපදේශාත්මක කෘතිහුය.

බටහිර රටවල ඉපැරණිම සාහිත්‍ය කෘති උපදේශාත්මක කෘතීහුය. ක්‍රි: පූ: 6 වන සියවසේදී රචිත ' හිසොයිඩ් ' නම් ග්‍රීක සාහිත්‍ය කෘතියක් ගැනද කියවේ. ලතින් ග්‍රන්ථ අතර අරටුස් නමැත්තකු ලියූ 'පිනෝමිනා' නම් ග්‍රන්ථයක් ද ලූක්රිෂස්ගේ 'ඩි රේරුම් නැචුරා' යන ග්‍රන්ථයද ශ්‍රේෂ්ඨ උපදේශ කෘති ලෙස ගැනේ. ඉංග්‍රිසි උපදේශ සාහිත්‍ය කෘති ආරම්භ වන්නේ 16 වන සියවසෙන් පසුවයි. පර්ෂියන් අරාබි සාහිත්‍යයේ ජනප්‍රිය උපදේශ ග්‍රන්ථය ලෙස ඕමාර්ඛයියාම්ගේ රුබෙයියාට් නම් ග්‍රන්ථය හැඳින්වේ. සම්කලාපීය රටවල ආගම් කතෘවරුන්ගේ පහළ වීමද උපදේශ කෘති බිහිවීමට හේතුවූ බවද පිළිගත් මතයකි. ද්‍රවිඩ සාහිත්‍යයේ ද උපදේශාත්මක කෘති රාශියක් තිබේ තිරුක්කුරල් කාලඩියාර්, ආසාරත් කෝවෛ නාන්මණික්කඩෛ තිරුකටිකම් සිරුපඤ්චමූලම්, ඉණ්ණානාප්පදු, යන උපදේශාත්මක ග්‍රන්ථයෝය.

මිනිසුන්ගේ සදාචාරවත් පැවැත්මට ඉවහල්වන උපදේශාත්මක කථාවන් බිහිවූ නිසාම ආගමික සාහිත්‍යයක් පහළ වූ බව කිව හැකිය. ජාතක පොත, ක්‍රිස්තු භක්තිකයන්ගේ බයිබලය, මහම්මදිකයන්ගේ කුරාණය එබඳු ග්‍රන්ථයි. අවසකද මීට ඇතුලත් කළ හැකිය. මේවා හැරෙන්නට ලෝක සාහිත්‍යයේ උපමා කථාවන් මගින් උපදෙස් දුන් ග්‍රන්ථ තවත් බොහෝ වෙයි. ඒවායින් සිංහල සාහිත්‍යයද පෝෂණය වී තිබේ. ඒවා අතර ඊසෝප්ගේ උපමා කතා, අරාබි නිසොල්ලාසය, ග්‍රිම්ගේ කථාන්තර පොත යන පොත්ද වෙයි. මේවායෙහි කථා මාර්ගය එක හා සමාන වෙයි. මේ කථා බොහෝමයක් ඉන්දියාවෙන් පර්සියාවටත් එතනින් ග්‍රීසියටත් ව්‍යාප්තවූ බව ඇතැම්හු පවසති. සිංහ හම පොරවා ගත් වෘකයා, බැටළු පැටිළා මැරූ වෘකයා, කපුටා රවටා කේජු කෑ හිවලා, ආදි කථා මගින් උපදෙස් රාශියක් ලබදෙයි. විෂ්ණුශර්මන් පණ්ඩිවරයා විසින් රචිත පඤ්චතන්ත්‍රයේ කකුළු මස් කැමතිවූ කොකා ආදි කථාවට සමානවූ කථා ජාතක පොත ඊසොප්ගේ උපමා කථා ආදි පොත්වල ඇත. එම කථාවලින් ඉදිරිපත් කරන උපදේශ නම් තමාට උපකාරයෙහි හා අපකාරයෙන් යෙදෙන අන්දම අනුව මිතුරන් සතුරන් බවටත් සතුරන් මිතුරන් බවටත් පත්වන්නාහ යන්නයි. වෘක මිත්‍රයා විෂඝෝර සර්පයාටත් වඩා දරුණුය. සර්පයකු හා සෙල්ලම් කළත් වංක මිත්‍රයන් හා ආශ්‍රය අත්හල්යුතු බවට උපදෙස් දෙයි. සඳුන් සිසිලැයි ලෝකයා කල්පනා කරයි. ඊට වඩා සිසිලක් පුතු පහසින් මවකට දැනෙයි. පියා හෝ සහෝදරයා හෝ ස්වාමියා හෝ වේවායි පුතා පමණ ලෝකයාගේ සෙනෙහස නොලබයි.

පාලි සාහිත්‍යය තුළින් මතු වන උපදේශාත්මක අගය පිළිබඳවද අපේ අවධානය යොමු, කරමු. ත්‍රිපිටකයෙන් පෝෂිත පාලි සාහිත්‍යය උපදේශ මඤ්ජුසාවකි. ඒ අතරින් ප්‍රමුඛත්වය ලබන්නේ ධම්මපදයයි. ථෙර ථෙරි ගාථාද උපදෙශවලින් පරිපූර්ණය. සද්ධම්මෝපායනය හා වංස කතාවද පරමාර්ථය උපදෙස් දීමටයි. සිංහල උපදේශ සාහිත්‍යයෙහි පරමාර්ථයද එයමය. අනුරාධපුර, පොළොන්නරු යුගවලදී රචිත උපදේශාත්මක කෘති වර්තමානයෙහි නොමැත. ඊට හේතුව නම් සිංහල පොතපතට වඩා පාලි සංස්කෘත ග්‍රන්ථ රුචි කිරීමයි. උපදේශයන එම කෘතිවලද අන්තර්ගත වේ. තවද කරුණකි. ප්‍රසිද්ධව පැවති පොතපතෙහි උපදේශ ඇතුලත් වීමත් උගතුන් විරල වීමත්‍ය. හේතුව කුමක් වේවා පැරණි සිංහල උපදේශ ග්‍රන්ථ දුර්ලභය කෝට්ටේ යුගයෙන් පසුව උපදේශ ග්‍රන්ථ රචනා විය.

නිශ්ශංකමල්ල රජ දවස මනු සංහිතාවෙන් උපදෙස් උපුටා සෙල්ලිපිවල ලියවා ඇත. ඉපැරණි සිංහල පොත් ධර්මෝපදේශවලින් යුක්ත විය. මේ අනුව අපට නිගමනය කළ හැක්කේ ත්‍රිපිටක පාලියේ වෙස්වලා ගැනීමකි, සිංහල සාහිත්‍යය යන්නයි. මෙබඳු සාහිත්‍යයක් ලද සිංහලයා බෞද්ධ චින්තාවලින් සංයම වූවා පමණක් නොව ඊට අනුකූලවූ ජීවන රටාවක්ද සමාජ වයුහයකින්ද යුත් ශ්‍රේෂ්ඨ සංස්කෘතියක් උරුම කරගෙන තිබේ.

සිගිරි කැටපත් පවුරේ ඇති මේ ගීත දෙස බලන්න.

සසර කතර බව - මිනිස් පිය නොසුලබැ බව

සසාසිසිටි ජන්තුවුන් - ඇත අසකු නොවන නැසෙන්ට

සසර කතරක් බවත්, මිනිසත් බව දුලබ බවත් දන්නෝ නොනැසෙන්නට නම් සීගිරි ලඳුන් කෙරෙහි නොඇලෙත් යනු අදහසයි. මේ ගී කවියා මෙයින් ඉදිරිපත් කරන සදුපදේශය නම් ජීවත් වීමට ආශා තිබේනම්, සීගිරි ලඳුන් කෙරෙහි නොඇලිය යුතු බවයි. සිංහල

උපදේශ සාහිත්‍ය විමසීමේදී එහි ඉතිහාසය ව්‍යාප්තිය හා තහවුරු වීම යන කරුණු අනුව යුග තුනකට බෙදිය හැක.

i. ශාස්ත්‍රීය සාහිත්‍ය කෘති තුළ ඇති උපදේශ ලක්ෂණ
ii. ශාස්ත්‍රීය උපදේශ සාහිත්‍ය
iii. ජන උපදේශ සාහිත්‍ය

ශාස්ත්‍රීය සාහිත්‍ය තුළ ඇති උපදේශ ලක්ෂණ

පැරණි ගැදි පැදි පොත් විමසීමෙහිදී උපදේශ ලක්ෂණ දක්නට ලැබේ. අමාවතුර, බුත්සරණ, සහසරණ ථූපවංස, පන්සිය පනස් ජාතක පොත, මුවදෙව් දාවත, සසදාව, කව් සිළුමිණ, කාව්‍යශේඛරය, බුදුගුණ අලංකාරය, එලු අත්තනගලු වංශය යන ග්‍රන්ථවල ඇත්තේ යහගුණ ඇතුළත් සදුපදේශයෝය. එබඳු තැන් කීපයක් බලමු.

නුවන මදවත් කුශලච්ඡන්දය ඇතිව ධර්මාභියොගයට උපදෙස් ලදින් බණ දැන පින්කම් හැසිර නිවන් සාදා ගනිත් නම් එසේ වූ සත්පුරුෂයාට වැඩ සඳහා සද්ධර්ම රත්නාවලිය නම් වූ ප්‍රබන්ධයක් කරම්හ.

(සද්ධර්මරත්නාවලිය 2 පිට)

සත්තුභත්ත ජාතකය ඇසුරෙන් සිරි රාහුල් හිමි විසින් රචිත කාව්‍යශේඛරයේද උපදෙස් අඩංගු වී තිබේ. පියකු දුවණියවකට දුන් අවවාද විමසා බලන්න.

නොකියා සිය හිමි ට
නැතිවද උතුරු සළුව ට
ගමන් ඉක්මන් කො ට
නොයන් තුඹ වසන ගෙන් පිටත ට

හිමි ගමනක් ගොසි න්
ගෙට ආ කලට සතොසි න්
නො ඇනවා දහසි න්
තුඹම පය සෝදවන් වෙසෙසි න්

(කාව්‍යශේඛරය)

තමා වරදස නොදිස්නේ – මෙරමා දොස් මැ දිස්නේ
නුවන් බැහැර නහමත් -තමාමුත් නො දක්නේ කිම්

(කව්සිළුමිණ 1 සගී)

මෙසේ හික්ම විය යුත්තන් හික්මවා අමා මහා නිවන් ලබන සේ දන්නා මාගේ ස්වාමි දරුවාණන් සරණ සෙවිය යුතු යයි බුත්සරණ යා යුතු

(බුත්සරණ)

ධර්මය ආශ්‍රය කොට ගුණ ධර්මවලින් පෝෂිතවීමට ධර්මෝපදේශ මහ පැදු වග ප්‍රකට වේ. මේ මගින් සාහිත්‍ය වර්ධනයත් සමඟ සමාජ ප්‍රගමනයත් සිදු වී ඇත. ශාසත්‍රීය ග්‍රන්ථ තුළ ඇති උපදේශ පසුබිම් කරගෙන ශාසත්‍රීය උපදේශ කෘති බිහි වී තිබේ.

ශස්ත්‍රීය උපදේශ සාහිත්‍ය

ලෝකෝපකාරය, ලෝවැඩ සඟරාව, සුභාෂිතය යන කෘති තුන පමණක් ශාස්ත්‍රීය උපදේශ සාහිත්‍ය ලෙස බොහෝ දෙනා සලකති. සකු, පාලි ,දෙමළ භාෂාවන්ගෙන් ද පෝෂණය ලබා ඇති හෙයින් අනුකරණ සාහිත්‍ය ලෙසද සැලකේ. ඒ කෙසේ වෙතත් එම කෘතීන්ගෙන් කෙරෙනුයේද දේශීය සාරධර්ම හා සුචරිතය පෝෂණය කිරීමය.

ලෝකෝපකාරය ගී කාව්‍යයකි. එය රචිත වූයේ මහනුවර යුගයේදීය. සසදවත, මුවදෙව්දා වත, කව්සිළුමිණ ආදී ගී කාව්‍යවලින් පසු නැවත කෝට්ටේ යුගයේදී ගී මතු විය. නැවත මතු වූයේ ලෝකෝපකාරයෙනි. කතෘවරයා වූයේ සරණංකර හිමිගේ ශිෂ්‍යයෙකු වූ තොටගමු වෙහෙර වැසි රණස්ගල්ලේ හිමිපාණෝය. උගතා සමාජයේ කවදත් බුහුමනට පත්වූ බව අවධාරණය කර ඇත්තේ මේ අයුරිනි.

'දෙගුරුන් විසින් තම
දරුවන්ට දෙන හොමද දන නම්
වියතුන් සබා මැද
ඉන්ට ඉදිරිව සිල්ප දෙනු මැයි'

මාපියන් විසින් තම් දරුවන්ට දිය හැකි වූ උසස්ම ධනය නම් ශිල්ප ශාස්ත්‍රයයි. වදන් කවි පොතෙහි ඒ අදහස දැක්වූයේ මෙසේය.

තුඹු තැනක සොර සතුරන් ගත නොහෙ නා
එසැඩ මහාවත් වතුරෙන් වල නොය නා
නොප්ප වුවත් රජ දරුවන් ගත නොහෙ නා
උගත මනා සිල්පය මැයි මතු රැකෙ නා

කෝට්ටේ යුගයේ රචිත ලෝවැඩ සඟරාව බෞද්ධාගමික උපදෙස් ඇතුළත් ප්‍රථම කෘතිය ලෙසද සැලකේ. විදාගම ශ්‍රී ඝනානන්ද පරිවේණාධිපතිව වැඩ විසූ මහානෙත්‍ර ප්‍රසාද මූල මෛත්‍රෙය හිමි කතෘවරයායි. ක්‍රි.. ව. 1446ට සමීප කාලයකදී ගම්පල යුගයේ තිබූ සිපද උදව් කරගෙන මෙය රචනාකර තිබේ. මිනිස් සාර ධර්මවලින් පෝෂිත සමාජයක් බිහිකිරීමට උපදෙස් දෙන කෘතියක ස්වරූපය විය යුත්තේ සරල බව හා මිහිරි බවය. එබඳු තැන් කිපයක් බලමු.

තැකකින් ගෙන දැමුවත් කැට තුබ කුස
අතරක නොරදන මෙන් මේ බිම මිස
මෙසසර අත්හැර නොයන මෙ දුක් රැස
වෙසසින් නැත අත්හරිනා උප දෙස

අලවන කම් මෙ රස දොස විමසා
පලයව් සපසට පිළිවත් වයසා

ගම්බද පෙද —
සක රාත්‍රි කාලයේ දක්නට ලැබෙන සිදුවීමක් මගින් උපදෙස් දෙන හැටි බලන්න. ඒවා පහසුවෙන් අමතක නොවේ.

උඩු සුළඟට අල්වාගෙන යන්නේ
තණ සුල නොදැවී නම් අත දැන්නේ

පැරණි සිංහල කවි වංසයේ අවසාන කවියා අලගියවන්න මුකවෙටිය. ඔහු විසින් රචිත කෘති අතරින් එකකි සුභාෂිතය. සංස්කෘත උපදේශ කෘතිවල ආභාසය ලබා තිබේ. ගුණ ධර්ම වගාවට තුඩු දෙන උපදෙස් මෙහි ඇතුළත්ය. භර්තෘහරිගේ නීති ශතකයේ එන බොහෝ අදහස් කවියට නගා ඇත. දුර්ජනයන්ගෙන් ප්‍රවේසම් විය යුතු බව මෙසේ දැක්වේ.

කුරිරු ගොට සපුන්ගේ දළ ගෙහි විසය
මදුරු මැසි කැළත්ගේ තුඩගෙහි විසය
රුදුරු තුහුසුවන්ගේ වලගෙහි විසය
තපුරු දුදනන්ගෙ සියොලගෙහිම විසය

19 වැනි සියවසේ අගභාගයේදී 20 වෙනි සියවසේ මුල භාගයේදීත් උපදේශාත්මක කෘති රැසක් ලියවී ඇත. අනුරාග මාල, උපරත්න මාල, දැනමිති මාල , වයන්ති මාල නාරි ශික්ෂාව ස්ත්‍රී විලාසය ආදී මාල සාහිත්‍යයක් බිහිවී තිබේ. මිහිරි පැන්නේ හිමි, බත්තරමුල්ලේ සුභූති, හිමි පියදාස සිරිසේන මහතාද උපදේශ ග්‍රන්ථ කළ කතෘවරුය. පරසිරිත්වලින් ජාතිය මුදා ගැනීම ඔවුන්ගේ පරමාර්ථය විය. යක්කඩුවේ හිමි ලියූ යූ වනකතාද වටිනා උපදෙස් ග්‍රන්ථයෝය. මේ අනුව සිංහල සාහිත්‍යය සදුපදේශයන් අන්තර්ගත කෘති වලින් පෝෂිත වී ඇති අයුරු ප්‍රකට වේ.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

i. සාහිත ලතා
ii. සාහිත්‍ය විචාර ලිපි
iii. නන්දසේන රත්නපාලගේ ග්‍රන්ථ විචාර (13).
iv. චින්තන 1966 සඟරාව.